

Docela osobní reflexe na brněnskou konferenci BIP – Narcismus: zrcadla a okna

Město, které musím je název jedné básně Jana Skácela o jeho lásce k Brnu. Taky Brno „musím“, vracím se do této slavné moravské metropole už mnoho let. Chodím po stopách Skácela, Blatného, Janáčka, nebo těch dosud hmatatelných, Fuchsových.

Brno je pro mě především místem radostných setkání a inspirujících zážitků. Tím byla i letošní konference **Narcismus: zrcadla a okna**, kterou pořádali členové Brněnského institutu psychoterapie (BIP) poslední květnový a první červnový den.

Samotný název konference kohutovsky příhodně zve účastníky k příležitosti nejen „nahlízet“ ale také „spatřit“, porozumět a nechat se „dotknout“ tématem, které by pro žádného psychoterapeuta nemělo zůstat bez pozornosti a zájmu.

Velmi dobrou volbou bylo místo konání. *Prýgl*, tedy proslulá brněnská přehrada poskytovala velkorosý výhled účastníkům (zase ta okna) i možnost prchnout k vodě, kdyby pro někoho společnost v naplněném sále byla už příliš. Nebudu se zabývat hotelem Santon, který účastníkům vrchovatě poskytl to, co každý *dost dobrý hotel* poskytnout má. Soustředím se na podstatu, tedy pečlivě komponovaný dvoudenní program konference.

V předvečer oficiálního zahájení jsme se s mnoha zvědavými kolegyněmi a kolegy sešli na neformální projekci celovečerního filmu *Láska* od rakouského režiséra Michaela Hankeho. Přestože jde o vynikající filmový zážitek, pro mnohé z nás, kteří právě dorazili z více či méně vzdálených končin, znamenala volba tohoto psychologického dramatu zpočátku jistý sebezápor. Sledovat stárnoucí manželskou dvojici, která se vzpírá přijmout realitu vážného onemocnění, je věru smutnou podívanou. Bolest z narcistických ran a devastující závist nakonec ničí vše přirozené a potěšující, co život ještě může manželům poskytnout, například radost z nadaného žáka, mladého klavíristy, na jehož úspěchu mají oba svůj podíl... Vše končí tragicky, bez potřebné dávky pokory, smíření a úlevy, kterého se obvykle diváci v podobných příbězích dočkají.

Petr Klimpl uvedl snímek krátkým zasvěceným komentářem. Závěrečná společná diskuse snad nabídla to, co ve snímku scházelo. Odcházeli jsme vážně naladěni a mírně otřeseni, zkrátka do tématu jsme skočili rovnýma nohama. Uf!

Páteční ráno začalo svěžím startem. Tereza Ženčáková a Petr Sakař elegantně a přirozeně přivítali plný sál účastníků, svižně a vtipně představili lákavý program přednášek a přidružených aktivit.

Michael Šebek přednesl první téma: *Narcismus institucí a narcismus v institucích*. Erudovaná přednáška byla ve všech souvislostech srozumitelná a užitečná. Všichni jsme součástí nějakého institutu, na různých „silových“ úrovních. Michael Šebek velmi zajímavě představoval slabé a silné stránky firem, spolků a společností. Zaujal mě symbolický jazyk, který dobře ilustroval odcizenost a vzdálenost jednotlivců od manažerských center a jiných mocenských orgánů. Jsme jako terapeuti vždy v dobrém kontaktu s realitou korporátních světů, které nám představují naši pacienti? Opravdu rozumíme jejich existenčním a existenciálním problémům, o kterých na hodinách mluví?

Z prostoru korporátních firem jsme rádi vstoupili na půdu psychoanalytické párové terapie. Slavoj Titl v přednášce *Narcistické problémy v páru* s velkou terapeutickou zkušeností a vtipem přiblížil komplikovanost párové terapie s převahou narcistických nevědomých zátěží. Klopotná a obtížná je práce s narcistickými páry. Oceňuji přehlednost a strukturovanost jeho prezentace a také například moment, kdy otevřeně hovořil o možnostech a limitech práce s narcistickými páry.

Zasloužený potlesk uzavírá vydařený dopolední blok, a ještě dlouho po ukončení diskuse, slyším kolem sebe úločky rozhovorů, týkají se přednášek, jsme tématy zasaženi a potřebujeme se o nich mluvit... Snad také proto, abychom je mohli s úlevou odložit.

Odpoledne startuje přednáška Petra Zahradníka *Narcistické aspekty závislosti*. Autor se svým osobitým vtípem a erudicí komentuje vlastní desetiletí trvající zkušenost práce se skupinami závislých pacientů. Vyjadřuje se k nucené abstinenci, narcisticky zraňujícímu bodu, která nakonec člověku nutně připomíná míru jeho poškození: *“...nedostavuje se hrdost na abstinenci, nýbrž devalvace, jistota vlastního narušeného self. Nepiju proto, že dobrovolně abstinuji, ale proto, že jsem tak poškozený.”* Napadá mě, a jistě nejen mě, jak nesmírně obtížná je práce se závislými, kolik z terapeutické satisfakce poskytuje a kolik odebírá. Petr Zahradník si zaslouží náš veliký kolegiální respekt. Skvělá přednáška a nesmírně obtížná terapeutická práce.

Odpoledne se uzavírá velkou skupinou všech účastníků. *Large group* vedou renomovaní skupinová terapeuti Dana Kárová a Petr Klimpl.

Večer začíná zábavně už na lodi. Vyjíždka lodí po přehradním jezeře se skvělým vínem přinesla tu správnou příležitost k relaxaci a společným hovorům, stejně jako večer s hudbou, ve kterém Petr Zahradník, coby kompetentní a žádaný dýdžej neúnavně pouští staré i nové hity. Když si rozveselená společnost před půlnocí dožaduje populárního hitu *Šrouby a maticy*, kterou Petr nakonec milosrdně pouští, napadá mě, že šlo o nevědomý pokus přeprat v tuto chvíli pud smrti, který se mocně ozval večera předchozího. Síly života v tuto chvíli zvítězily, po šroubech a maticích se společnost spořádaně rozešla.

Ranní přednáška Jiřího Jakubů *Proč jsi vzplanul hněvem a proč tvoje tvář opadla?* otevřela dopolední blok. Literární a psychoanalytický pohled na biblické téma narcisticky zraněného Kaina (a další příběhy) jsem vnímala jako inspirující možnost vidět činy biblických postav bez obvyklých stereotypů, přemýšlet o nich především jako o lidech, schopných osudových činů v důsledku lidských zranění, která budou navždy vyprávět o křehkosti člověka napříč dějinami. Svobodné přemýšlení o literárních textech v perspektivě psychoanalytického porozumění člověku je něco, co je mi blízké, a myslím, že příspěvek Jirky Jakubů vhodně doplnil ostatní přednášky.

Následující příspěvek Petra Pötheho *Neříkej mi to! Fantazie a reality narcistických dětí* byla velmi přínosným sdělením nejen pro ty z nás, kteří pracují s dětmi a jejich rodiči. Petr Pöthe vychází ze svých mnohaletých zkušeností, střízlivě komentuje možnosti a meze pomoci rodičům s nepřehlédnutelnou narcistickou zátěží. V hlavě mi utkvěl mikropříběh, se kterým svoji přednášku začal. Vzpomínal na dítě uprostřed svatební hostiny, které nikdo a nic neomezovalo, všichni ho musí obcházet, překračovat, dávat pozor a nepřehlédnout je, a které bylo možné buď „bezmezně obdivovat“ nebo také nechtěně „nakopnout“ k velikému roztrpčení otce „bez hranic“, který vše sledoval, aniž zasáhl a vzal třeba dítě k sobě, a tak ho chránil a učil. Jak to bylo snadné a jak obtížné.

Uzavření programu a rozloučení se všemi účastníky se ujal koordinátor akce Petr Sakař. Společně s ostatními v týmu, se mu podařilo nejen časově ukočírovat celou konferenci, ale také znovu naplnit očekávání – na základě předchozí konference v roce 2022 – a nároky přítomných účastníků.

Konferenci *Narcismus: zrcadla a okna* vnímám jako vydařenou, nejen skvělými přednáškami, přívětivým místem konání, ale také mimořádně přátelským duchem, který se vznášel nad všemi událostmi, nad každým osobním setkáním, nad každým potleskem a snad i nad *Prýglem*.

Vážení a milí organizátoři konference, milá Terezo Ženčáková, milý Petře Sakaři, Petře Zahradníku a Petře Klimple, celý týme, velmi vám děkuji za skvěle vymyšlenou i realizovanou konferenci, za perfektní dny, které neměly chybu. Už teď vím, že na příští konferenci „musím“.

P.S. Zde jen pro vás, kdyby vás to zajímalo :-)) a nevybavili si...

Město, které musím

Jan Skácel

Tramvaje jako šperky ze zlata
a rozsvícené nikde vrátka
a davy proudí na zelenou
zdymadlo města – křižovatka

Záhy však upadají do tmy
domy a okna na Radlase
a město, které tolik musím
usíná a propadá se

A najednou jsem v Brně sám
a mraky letí bůhvíkam
jak chvatně natrhané kvítí

A do kopce spí Zelný rynek
a nad ním jako mandarinek
(ten k nedostání) luna svítí

Ze sbírky Odlévání do ztraceného vosku, 1984

V Praze, v srpnu 2024

Mirka Chmelíčková